

Zaupajmo v Boga, vsak samemu sebi in drug drugemu, pa bo šlo vse dobro.

GOETHE.

Rokopisi se ne vračajo

RAZGLED

Uredništvo in uprava:
Maribor, Aleksandrova c. št. 11/I.

Naročnina:
letno Din 80.—, polletno 40.—, četrtletno 20.—

Oglaš po ceniku

Čekovni račun št. 16.536 / Telefon št. 2365

Leto II. Št. 9

Maribor, 3. marca 1934

Izhaja vsako soboto

Dr. Fero Miler (Maribor):

Potrebe in sredstva — pota in cilji

II.

Kakor je bil cilj češke valutne reforme, da s povečanjem kreditov oživi gospodarski razvoj, da dobijo češki denarni zavodi več razpoložljivih sredstev, ker trpijo radi dviganja vlog, tako se tudi pri nas zboljšanje gospodarskih razmer in povišanje prometa suče poglavitno okoli vprašanja novih denarnih sredstev.

Zagrebski trgovec Ivan Penić je v »Obrtniškem vestniku« napisal članek, v katerem predlaga, naj bi se dobilo kritje za kmečke dolgeve na ta način, da bi se naložila na deželne pridelke neka posebna trošarina. Člankar ugotavlja, da so cene kmečkih pridelkov padle brez krivde kmeta tako nizko, da se niti delo več ne izplača. Ker kmet ne more plačati svojih dolgov, so vsled tega tirjatve proti njemu zmrznile, in mu tudi ni pomagano s še tako dolgimi plačilnimi roki in moratoriji.

S posebno trošarino na kmečke, oziroma deželne pridelke naj bi se po mnenju g. Penića ustanovil fond, ki bi kriil te dolgeve do neke gotove vsote, in bi potem na primer priv. Agrarna banka sama ali potem Narodne banke izdala neke vrste pomožnega denarja za kritje kmečkih dolgov. Ko bi bila potrebna vsota dovolj visoka, bi se ti pomožni bankovci, ki pa bi smeli cirkulirati samo doma, v naši državi, izmenjali za nove novce.

Glede vprašanja, do katere višine naj se posamezni dolgov izplačajo, je gospod Penić izdelal poseben načrt, ki ga pa v tej zvezi ne omenjam, ker navajam ta primer samo v zvezi z raznimi predlogi, kako bi se dobila nova plačilna sredstva.

G. Penić seveda tudi ne pove, kdo bi zmozel plačevanje take nove trošarine, ko se plače vedno bolj znižavajo — javne dajatve pa stalno rastejo.

Drug poizkus, ki ga je treba omeniti, je zamisel socialističnega vodje dr. Topalovića v Beogradu, ki predlaga prisilno notranje posojilo, na običajni način, namreč, da se posameznim denarnim zavodom, industrijam, veletrgovcem, drugim itd. predpiše, koliko naj eno ali drugo podjetje posodi in izplača državi oziroma Narodni banki.

Vrhutega se je v zadnjem času porodila misel, ustanoviti posebno industrijsko banko, in sicer na ta način, da bi se pritisnilo na naša industrijska podjetja, da zberejo primeren kapital v svrhu ustanovitve industrijske banke za pomoč industrijam, ki bodo po mnenju bodočega osrednjega odbora te industrijske banke podpore potrebne!

Ako si predstavljamo posledice take gonje za denarjem, ki jemlje nekaj, kar je zdaj v prometu, iz prometa in to zbira v ta namen, da pride od vsega tega pozneje nekaj zopet v promet, moramo po dosedanjih izkušnjah priti do prepričanja, da bi ta način prelivanja denarja iz enega žepa v drugi žep našemu gospodarstvu nič ne koristil, tudi če verjamemo, da pride tako odvzeti denar pozneje enkrat v celoti v prave žepe.

Pred vsem dvomimo, da bi notranje posojilo imelo pri nas bistveni uspeh. Večina bank je likvidna, starih vlog skoro sploh ne vrača in je zadovoljna, če lahko vrača nove vloge.

Pri tistih ljudeh, ki imajo denar in ga skrivajo, se je nezaupanje tako ukoreninilo, da ga niti za plačilo dolgov niti za nakup potrebnih stvari

nočejo uporabiti, pa ga bo radi tega še težje izvleči za notranje posojilo. Trgovina in obrt je postala jetična uprav radi tega, ker nima nobenih sredstev. Pri industriji pa deluje samo še nekaj branš, ki pa bodo tudi samo toliko časa delovale, dokler plačilna zmožnost posameznih slojev popolnoma ne izhira.

Ostala bi torej samo možnost, da bi ljudje dajali državi svoje bančne in zadružne knjižice namesto posojila v denarju.

Vprašanje pa je, če bi država mogla sprejemati take knjižice in za katero ceno bi jih sprejela in kako bi potem postopala država kot glavna upnica bank napram ostalim upnikom.

Pri zamisli industrijske banke pa se spominjamo na težkoče pri Obrtni banki in pri Agrarni banki in na izgube tistih, ki so svojčas pri teh poizkusih nalagali svoj dobri denar. Ves ta denar je šel ali iz prometa ali pa iz denarnih zavodov, ter so bile na ta način oslabiljene žile gospodarstva. Če so se iz tega denarja tudi dajala kaka posojila, je jasno, da splošnost od tega ni imela koristi, tem manj, ker so očitno tudi ta posojila zmrznila.

Glavno vprašanje je torej tudi tu, komu naj prinaša nameravana industrijska banka kako korist; če gre samo za to, da se pomaga nekaterim oslabilim, a protežiranim industrijam, je iz vidika splošnega gospodarstva ta način enostranskega nabiranja denarnih sredstev brez splošne koristi.

Iskanje za domačimi zakladi bi koristilo našemu gospodarstvu samo pod dvema pogoje. Pred vsem bi se moral zajeti in izvesti iz skrivališč tesavirani, to je skriti in neproduktivni denar. V to svrhu naj bi država uporabila vsa sredstva, ki so ji na razpolago, in sicer tako valutarno tehnična, kakor tudi kazenska. Istotako bi državna uprava morala najti sredstev, da zajame vsaj en del tistega kapitala, ki je furtimaško zbežal čez mejo.

V zvezi s tako, dobro premišljeno, vsestransko in energično akcijo bi bilo mogoče apelirati in če treba, pritisniti tudi na podjetja, ki svoje

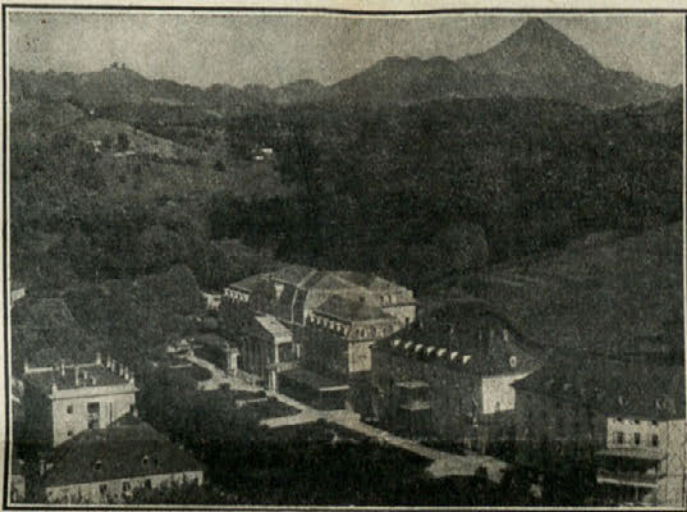
znatne rezerve in dobičke ne uporabljajo in nalagajo v našem gospodarstvu.

Pri tej priliki se bo treba spomniti posebno sladkorne industrije, ki donša še vedno približno 30%no dividendo, ni raznih drugih podjetij tudi na jugu, ki delajo posebno velike dobičke pri državnih dobavah. Omenjam v tej zvezi samo to, kar je iznesel v našem parlamentu bivši minister in poslanec Stanič z ozirom na razna železniška in druga, inozemcem podeljena dela, pri katerih so inozemci napravili ogromen dobiček.

Drugi pogoj pa bi bil, da se ves ta skupni, na ta način za gospodarstvo nanovo pridobljeni denar porabi res za najnujnejše potrebe gospodarstva, za javna dela v korist brezposelnih, za dela in namestitvev brezposelnih intelektualcev itd.

To bi bil en del prepotrebne denarnega dotoka, drugi del bi se moral ustvariti v svrhu likvidacije kmečkih dolgov in rešitve zdravih kreditnih in zadružnih zavodov.

Kakor je potrebno pravo varčevanje na pravem mestu, podprto, če treba, tudi z najostrejšim zakonom proti korupciji, pa je na drugi strani



Zdravilišče Rogaška Slatina

Ljubljansko pismo

Riskiram zopet, da bom glas vpijočega v puščavi. Toda ne morem molčati, ker čas je danes tak, da če bodo ljudje molčali, bo pa kamenje vpilo.

Čas je danes tak, da me je strah in sram. Večkrat takole premišlujem, kaj bodo porekli naši zanamci o nas, ki nalogam svoje dobe nismo dorasli, in zelo se bojim, da bodo naše kosti v grobu kleli naši sinovi, ker smo jim zapravili njihovo imetje.

Res, doba, v kateri živimo, je težka, zelo težka, zato je pa tudi velika doba, a mi smo v tej veliki dobi, ki zahteva velikih, pogumnih in požrtvovalnih mož, sami majhni, bojazljivi in sebični ljudje. Koliko smo pa vredni, vas vprašam, če doživljamo, da razmere gospodujejo nad nami, namesto da bi mi gospodovali nad njimi. Kriza nas je zasužnjila, — ali bi se kaj takega sploh moglo pripetiti narodu, ki se zaveda svojih sil in jih zna uveljaviti? Za vse, kar je slabo in kar nas tare, valimo krivdo na krizo in pustimo, pustimo, da nas tare, — ali ni to pravzaprav strašno ubožno spričevalo za nas?

Zadnjič so si v upravnem svetu nekega podjetja, ki zelo trpi pod krizo, gospodje belili glave, kako bi se dalo podjetje sanirati; jasno je bilo vsem, da treba tukaj predvsem za voditelja kvalificiranega strokovnjaka, ta bi že nekaj dosegel. No, konferenca je končala s tem, da so na čelo podjetja postavili protežija nestrokovnjaka, češ, saj itak ne bo mogel nič napraviti, ko je kriza. Circulus vitiosus.

Jaz bi bil danes prav rad poslanec ali kaj podobnega. Imel bi lahko nalogo. Svoje volilce bi enostavno tolažil, da se ne da nič napraviti, ker je kriza.

Kriza je sploh postala nekaka univerzalna opravičba za vse, kar se ne napravi, in je zelo interesantno, kako se pri nas krize rešujemo. Rešujemo se je na ta način, da čakamo, kdaj bo sama blagovolila pobrati šila in kopita in izginiti, odkoder se je vzela. To pa seveda botri Krizi niti v glavo ne pade. Nasprotno: čedalje bolj se udomačuje med nami.

Živimo v zelo resnih časih, pri tem smo pa smešni. Prvo, kar bi človek pričakoval od naroda, ki je v tako težkem položaju, kakor je da-

nes naš, da bo ta narod vsaj složen. Da bo koncentriral vse svoje tvorne sile, duhovne kakor materialne, v reševanje vitalnih vprašanj, zadržajočih celokupnost. A kako je z nami? Razcepljeni smo na vse strani, drug drugemu nasprotujoči in povrh smo še strašno lahkomišelnost in brezbržni. Čas tratimo tako, da je smrtten greh. In čakamo, kdaj, kje in kako nam bo kdo pomagal, sami si pa ne znamo in tudi nočemo nič pomagati.

Ne rečem: jih je med nami mož, pametnih in podjetnih, ki bi radi zgrabili za delo, pokrenili to in ono akcijo, potrebno in obče koristno, — a kako naj se uveljavijo? Dvignejo svoj glas, kdo jih posluša? Daj prijatelj, poizkusi in sproži v javnost kako dobro misel, kaj boš dosegel? Recimo, da najdeš odziva na desnem bregu Ljubljane, tedaj pa ostanemo gluha ušesa na levem bregu Ljubljane, in narobe. Nobena zamisel, nobena inicijativa ne prodre, sproti ti jo zatre ena ali druga stran.

Tako je v Ljubljani. Hodim po tej Ljubljani in opazujem njeno duhovno in družabno življenje in vsak večer legam spat z vzdihom: Bog

se nas usmili in nam odpusti! Ampak, da se nam tako slabo godi, to zaslužimo od začetka pa do konca.

Prihajajo ljudje z dežele in tožijo, dežela je tako apatična, tako otupela, tako mrtva. Kaj ne bo, ljudje božji, kaj ne bo okolica topa, če je središče topo! Mrzla je soba, če notri ni peči, ki bi grela.

Da pa morda kdo ne poreče, da zabavljam na Ljubljano ali pa celo da jo opravljam, — evo našega dnevnega časopisa, ki je vendar verno ogledalo javnosti, pa izvolite na podlagi tega našega časopisa sami ugotoviti, kaj nudi prestolnica deželi, s čim jo ogreva in poživilja. No, morda pride kmalu spet na vrsto kakšen velik kriminalni proces, pa bo spet tekmovanje med našimi dnevniki, kdo bo več prinesel podrobnosti, grozovitosti in pikantnosti, da bo bolje nasitil take hrane lačno publiko v mestu in na vasi...

Vprašam vas pa, gospoda moja: kdaj vidite kako konstruktivno akcijo, nacionalno, kulturno, socialno, gospodarsko, ki bi našla vsestranske opore in podpore v naši javnosti in njenih glasilih, kdaj vidite, da bi te opore bil deležen kakšen mož, pa naj bo še tako poštenega znač-

tudi jasno, da varčevanje z zmanjšanjem plač tudi v navadnem poslovnem življenju ni vedno pravilno zdravilo.

Ko nam je znano, da je kupna moč kmeta že popolnoma ubita in se z zmanjšanjem plač in mezd odzema kupna moč tudi uradnikom in delavcem, tako da imajo zase in za svojo družino komaj za najnujnejše dnevne potrebe, je težko najti dovolj drugih kupcev, ki bi vzdrževali trgovino, obrt in koncem koncev tudi industrijo.

Nadaljnja posledica je odpuščanje delavcev, pomočnikov, odjavljanje obrti in — razumljivo poslabšanje davčnih dohodkov, katerih pri praznem žepu ni mogoče povečati, pa naj se uvede še toliko novih trošarin.

Dr. Franjo Lipold:

Najdragocenejši spomenik mesta Maribora

Zakaj je mestna občina kupila mariborski grad

V tej zadevi, ki zanima ne samo mariborsko, ampak tudi široko slovensko javnost, smo naprosili g. mestnega župana dr. Lipolda za avtentične podatke. G. župan nam je ljubezno ustregel s pričujočim članom. — Uredništvo.

Prav rad se odzovem povabilu »Razgleda«, da obrazložim zgodovino nakupa mariborskega gradu, razloge za ta nakup in finančno stran te transakcije. Drago mi je, da se taki podatki objavijo, ker se v naši javnosti še vedno, največ pač radi neinformiranosti, nakup gradu kritizira.

Lastnik gradu, g. Vilko Berdajs, je ponudil mariborski mestni občini grad v nakup 11. januarja 1933 in je zahteval kupnino 5.200.000 Din. Zadevo je od prvega početka obravnaval upravni odbor mestne občine, ki je vodil tudi vsa pogajanja. Predvsem je bilo treba ugotoviti, da-li je nakup gradu za mestno občino umesten, da-li je grad za občino uporabljen in kolika je vrednost gradu. Ker je grad starina umetniške vrednosti, smo naprosili za mnenje tudi širom naše domovine in izven nje slovečega arhitekta prof. ljubljanske univerze g. Plečnika, konservatorja g. dr. Steleta in šefa ljubljanskega mestnega gradbenega urada g. inž. Prelovška.

Gospodje so se našemu povabilu odzvali in si grad in njegovo okolico ogledali. Vsi trije so bili enodušnega mnenja, da je nakup gradu že iz splošnih razlogov idealnega značaja, kakor je ohranitev takega odličnega spomenika arhitekture in njegovo primerno uporabljanje in dostojno vzdrževanje, najodločneje priporočati. Izjavili so, da bi se dalo poslopje za reprezentančne urade mestne uprave ne samo primerno, ampak celo za mariborske razmere naravnost razkošno preurediti. Priponili so, da bi se moralo to izvršiti po enotnem, za vso bodočo ureditev poslopja izdelanem načrtu, ki bi se izvrševal v etapah, kakor bi to zahtevale razmere. Končno so še izjavili, da rešuje z nakupom gradu Maribor svoj najdragocenejši spomenik, ki bo kot sedež meščanske reprezentance tudi neprimerno dvignil ugled tega mesta. Tako se glasi tudi pismena izjava z dne 26. junija 1933, ki sta jo podpisala gg. prof. Plečnik in konservator dr. Stele. G. prof. Plečnik je še posebej naglasil, da je kapelica tako točen posnetek loretske cerkvice, da predstavlja že sama

V tem oziru tudi Narodna banka ne daje tistega zgleda, ki bi ga morala dati, če je na primer v zadnjem letu v velikem mariborskem okrožju, ki obsega celo Štajersko, Koroško in Prekmurje, znižala lombard od 2.7 milijona na 1.85 milijona ali menična posojila od 43.7 milijona na 36.6 milijona, in so še ti krediti kratkoročni, ne pa dolgoročni, kakor jih potrebuje naše gospodarstvo.

V globoko izsušeni zemlji je težko iskati vode in je zaradi tega jasno, da mora priti impuls za povzdigo in v interesu države večja donosnost našega gospodarstva na drug način.

Hora ruit — čas beži — je klical v takih prilikah znani državnik Grotius.

po sebi neprecenljiv umetniški in zgodovinski spomenik.

Po taki avtoritativni izjavi smo se odločili za pogajanja. Po prvotnih cenitvah, ki so se upravnemu odboru predložile, je bila vrednost gradu ocenjena z okroglo 5.000.000 Din. Komisija, obstoječa iz inženirjev gradbenega urada, je ugotovila vrednost z zneskom 4.400.000 Din. Končno smo po dolgotrajnih razgovorih akceptirali znesek 3.850.000 Din. Celotna ploskev meri 4326 m², od te ploskve je zazidanega 3136 m². Če se računa vrednost zemljišča brez ozira na stavbo in brez ozira na umetniško vrednost, se pač mora kalkulirati kvadratni meter najmanj z 800 Din, ker je prostor, kjer stoji grad, brezdvomno najdragocenejše stavbišče v Mariboru, in vem, da so bile stavljene že mnogo višje zahteve za stavbišča na manj ugodnih krajih. Pri navedeni površini 4326 m² bi tedaj znašala vrednost samega zemljišča, računana kvadratni meter po 800 Din — 3.460.800 Din. Nakupa gradu tedaj tudi iz povsem hladnega trgoveškega računa za znesek 3.850.000 Din ni bilo odkloniti.

Pogoji za plačilo kupnine so bili ugodni, in sicer se je imelo plačati ob podpisu pogodbe 600.000 Din, prevzeti je bilo vknjižene dolgovce, ostanek kupnine pa odplačati v mesečnih obrokih po 35.000 Din. Zahtevano gotovino je imela mestna občina na razpolago, ker je imela iz drugega naslova večji depô, katerega uporaba je bila predvidena šele za poznejši čas. Na hipotekah je mestna občina prevzela 1.775.396 Din pod poveljnimi pogoji. Za odplačilo v mesečnih obrokih po 35.000 Din je preostala znesek 1.474.604 Din. Znesek 600.000 Din je občinski svet pri razpravi o proračunu za leto 1934 kril s prebitkom iz leta 1933.

Vsled varčnega gospodarstva v letu 1933 in deloma tudi vsled višjih prejemkov, kakor so pa bili iz previdnosti preliminirani v proračunu za leto 1933, izkazuje računski zaključek za leto 1933 prebitek, ki more kriti teh 600.000 Din in prenosne stroške. Anuitete za zgoraj navedena posojila v skupnem znesku 1.775.396 Din so v proračunu za leto 1934 predvidene. Istotako je v tem proračunu predvideno kritje za dogovorjena mesečna odplačila po 35.000 Din. Razen tega je v proračun stavljena tudi vsota 200.000 Din za vzdrževanje gradu in za prva adaptacijska dela v gradu. Na strani dohodkov so pa v proračun stavljene tudi najemnine v doseda-

nji visokosti, upoštevaje delno izpraznitev gradu še med letom z zneskom 287.000 Din. Za kritje ostale difference ni bilo treba uvažati nobenih novih davščin in tudi nobenih že obstoječih povišavati.

Koliko bo adaptacija gradu končno stala, je težko reči. Zadevno sta se gg. prof. Plečnik in konservator dr. Stele izjavila takole: »Glede stroškov take preureditve ni mogoče ničesar določenega reči v naprej, ker je preureditev lahko bolj skromna ali pa lahko tudi razkošna.« — Finančni odbor občinskega sveta je o nakupu gradu obširno razpravljal na dveh sejah. Tudi občinski svet sam je zadevo točno proučil na dveh sejah in je ponudbo g. Berdajsa sprejel. Sklep občinskega sve-

ta je še v podrobnem proučila banska uprava, ki je nakup gradu ministrstvu finančne priporočila. Ministrstvo financ je nakup gradu odobrilo.

Grad je namenjen za mestni magistrat, in sicer za one oddelke, ki spadajo pod delokrog mestnega načelstva, dočim bodo mestna podjetja, ki se sedaj skupno vodijo, imela svoje posebne lokale. Predvsem je treba napraviti enoten načrt za renoviranje gradu in ureditev njegove okolice, in to je zdaj naloga, s katero se po pooblastitvi občinskega sveta bavi upravni odbor. Od strokovnjakov izdelan elaborat bo upravni odbor predložil v končno odločanje občinskemu svetu.

— — —

Dr. Ivan Jančič

V sredo je dosedanji starešina državnega pravdnštva v Mariboru, prvi državni pravdnik dr. Ivan Jančič stopil v pokoj. Z njim izgubi naše državno pravdnštvo odličnega uradnika, s cenzurnega mesta pa odhaja mož, ki je imel za interese časopisja vedno polno razumevanje in ki je radi svoje koncilijantnosti in ustrežljivosti užival nedeljene simpatije nas časnikarjev.

Vsej mariborski nacionalni javnosti, kjer se je dr. Jančič kljub svoji veliki službeni zaposlenosti mnogostransko udeleževal, pa bo v zadoščenje, da ji ostane ohranjen ta požrtvovalni narodni in kulturni delavec, saj bo posihmal še bolj mogel posvetiti svoje moči temu delu.

Zborovanje borcev Jugoslavije v Mariboru

Združenje borcev Jugoslavije (vojni dobrovoljci, bojevniki, vojni invalidi, četniki, rezervni oficirji) priredi v nedeljo, dne 11. marca ob 10.30 uri dopoldne v veliki unionski dvorani v Mariboru zbor vojakov iz vojne in povojne dobe.

Na zboru bodo govorili predstavniki Osrednjega izvršnega odbora o programu »Boja«, o enotni državljanski zavesti v smislu 6. januarkega manifesta našega kralja, o našem gospodarstvu, o kmečkem in delavskem vprašanju ter o narodno-obrambnih zadevah v našem podravskem obmejnem predelu.

Zbora se bo udeležilo tudi številno odposlanstvo tovarišev iz Ljubljane in drugih mest. Železniška vozovnica skupno z legitimacijo, ki se bo izdala na zboru, bo veljala tudi za povratek. Vabljeni so vsi vojniki iz svetovne vojne in njihovi tovariši iz povojne dobe ter vsi prijatelji našega pokreta.

Pripravljalni odbor »Boja«.

Denar, ti oče laskačev, ti sin bolečin in skrbi, kdor te nima, — trpi, in kdor te ima, — tudi trpi.

Telesna lenoba povzroča telesno debelino, duševna lenoba pa duševno praznino.

V težkem času se pokaži hrabrega z neomejljivim pogumom, v dobrem času pa pazi, da se ne prevzameš.

Ni je večje bolečine kot v nesreči spomin na srečne čase.

Nič ni človeku bolj potrebno kakor resnica.

Med Londonom in Singapourom so otvorili novo zračno linijo, za 8 dni krajšo. Slika nam kaže startanje prvega letala.

Če v težavah, ki te obdajajo, izgubiš pogum, s tem težave samo pomnožuješ.

Odvisnost lahko vsebuje največjo srečo in največjo nesrečo. Vse je odvisno od tega, od koga smo odvisni.

rico. Sirotica ni slutila, za kako sramotno ceno sem jo prodal.

Naslednjega dne mi je prijatelj Bimbo odprl vrata k mandarinu. Debela ekscelenca je sedela na svilnatih blazinah, okoli sebe tri tipkarice. To sem takoj videl, da si je pobral najlepše tipkarice iz mariborskih pisarn.

Tri tipkarice, ko bi zadostovala ena... To je potrat... se je takoj vzganil v meni opozicionalni duh, a sem ta vzgib vprico udušil in se namenil napisati članek, v katerem bom pohvalil štedljivost javne uprave.

Mandarin je stoprav diktiral tipkari-cam naredbo, ki je prepovedovala brezposelnost: § 1. Kdor hoče živeti, mora delati. § 2. Kdor ne dela, naj tudi ne je. § 3. Kdor noče živeti, naj se obesi! Punctum.

Kako enostavna rešitev! sem pomislil. Naši državniki pa so si svoje dni tako belili glave, kako odpraviti brezposelnost. Jo kratkoma lopepovedati, to ni nikomur prišlo na um. Da, nesposobne državnike smo imeli, zato je Evropa propadla.

Tipkarice so s strojčki in naredbico odžvrgolele, da, kakor lastavičke, tako vse so odžvrgolele, jaz pa sem se pred mandarinom vrgel na trebuh. Trikrat sem butnil s čelom ob tla in zastokal:

»O nebotičnik pravičnosti, sprejmi mojo najvrednejšo zahvalo za kazni, ki sem jo jaz ničvredni črv tako zaslužil!«

Podložnik, ki se pride zahvaliti za pre-jete batine, — taka disciplina je ganila celo tega trinoga. Milostno je kimal dol na me-ne, jaz pa sem še huje stokal:

»Ali, s pravico se mi je zgodila tudi krivica, o sedež poštene uprave! Profos se je uštel in sem namesto zaukazanih 50 do-bil samo 49 palic! — Pritožujem se!«

ja in naj ima še tako dobre namene. Poznamo v naši sredini takega moža, ki bi zaslužil, da mu pri njegovem težavnem delu vsi pomagamo, namesto tega pa vidimo, kako rovarijo proti njemu razne klike.

Glejte, bratje, tega je kriv tisti partizanski strup, s katerim smo še vedno prepojeni tako, da se niti v tako težkih časih ne moremo podvigniti do skupnega, vzajemnega, energičnega dela, niti tam, kjer gre za naše elementarne, moralne in materialne dobrine. In da se ne zavedamo, koliko iz dneva v dan izgublamo na teh dobrinah.

Kakor rečeno: veliki časi zahtevajo velikih mož — a mi danes? Zelo je dvomljivo, da bo naša doba v zgodovini častno zapisana in da bodo zanamci spoštovali naš spomin, — zelo je to dvomljivo. Vsekakor pa pada težka odgovornost na slehernika, ki mu je dana moč in prilika, da izpolni zapoved časa, a je ne izpolni. Dajati bo moral za to odgovor pred svojim narodom, pa naj bo minister ali škof.

Aemonus.

»Zakaj pa imate vedno vato v ušesih, gospod profesor?«

»Veste, imam to slabo navado, da zmeraj bobnam s prsti po mizi. Tega pa ne morem poslušati.«

Jos. Fr. Knaflič:

Pod pisanim zmajem

Roman skrivnostnih razodetij.

(3. nadaljevanje)

2. poglavje.

Tajnik njegove ekscelence.

Lekcija, ki sem jo bil prejel od mandarina, je zalegla. Posihmal sem se znal varovati in skrbno skrivati svoja prava čustva pod masko potuhljenosti in hinavstva. Pred mogočniki bodi zviti! sem si postavil za geslo in se po tem ravnal.

Po prestani eksekuciji me je (vzgojenega po starinskih nazorih) bilo malo sram prikazati se v javnosti. Toda čakalo me je prijetno iznenadenje: vsi ljudje so me pozdravljali z največjo spoštljivostjo, in zvedel sem, da sem postal narodni mučenik. Moja slava je bila toliko večja, ker sem bil v deželi prvi, ki je pod panazijskim režimom dobil batine.

Ampak, ker sem vedel iz davnih izkušenj, da narodni mučenik od svoje slave nima nič in tudi pesniki ne, dokler so živi, zato tudi jaz na svojo slavo, ki me je tako nenadoma doletela po mandarinovi za-sluzi, nisem nič dal in sem se kot praktičen človek rajši pobrigal, da pridem brž do kakega koritca. In sem sklenil kratkoma lo-pasti pred mandarinom na trebuh.

Toda priti do ekscelence mandarina, ki je rezidiral v gradu, kjer so nekaj stolovali naši župani, to ni bila tako lahka reč. Pred njegovimi vrati je stal orjaški zame-rec, Papua z avstralskih otokov, ki je imel na golih prsih pripeto celo vrsto kolajn. Zamorec me je najprej temeljito pretpal, če nimam morda pri sebi kak orožja, nato me je pa še za noge vzdignil, obrnil na-

vzdol in me stresal kakor vrečo. Samo par novcev je padlo z mene. Te je zamorec po-bral in spravil v veliko možnjo, ki mu je visela na vratu. Meni pa je dejal, da eks-celenca danes ne sprejema, in naj se čez leto dni spet oglašim.

Potrt sem odšel in sem vse dopoldne blodil po mestu, premišljeval, kako bi se priskrbel do ekscelence. Po kosilu pa ko ponavadi zavijem v kavarno Bristol, — ko-ga zagledam tam? Mandarinovega zamorca! Sredi kavarne je s prekrižanimi noga-mi sedel na okrogli mizi, divje sukal oči in z debelimi ustnicami venomer delal: papa-papa...

Natakarica mu je prinesla zdaj na ve-likem tabletu cel kup krasno ocvrlih kro-fov, on pa je odmahnil z roko, še bolj su-kal oči in še bolj tleskal z ustmi: papapa-papa...

»Oha, tak križ imam z njim,« se je ubo-žica potožila meni. »Ne vem, kaj hoče imeti. Vse sem mu že ponudila, pa vse od-klanja.«

»Kaj hoče?« sem dejal. »Vas hoče po-jesti, gospodična Marica, to je vendar jas-no ko beli dan! Saj je ljudožerec. A da vas še ni pojedel, iz tega lahko razvidite, kako je neumen!«

Marica je užaljena odšla v kot in se tam razjokala.

Jaz pa sem stopil k zamorcu in ga tlesnil po rami: »All right, mister Bimbo!« sem mu pošepetal. »Roka roko umije: vi me pustite k ekscelenci, jaz vam pa sko-mandiram to punčko, na katero imate tako blazen apetit. Well?«

Mister Bimbo mi je slepo verjel (iz če-sar je razvidno, kako je bil neumen). Je od veselja zaplesal, pri tem na mah pogoltnil vse krofe in jo nato odkuril. (Krofe sem seveda moral plačati jaz.)

Ostal sem v kavarni in sem tolažil Ma-

REVIJA MARIBORSKIH PODJETIJ

Karl Jančič — moda, manufaktura, konfekcija

na Aleksandrovi cesti 11.

Gospod Jančič je naš sosed, zato se često vidimo in bliže poznamo. In opazujemo, da je njegova trgovina pridno obiskana tudi od podeželja.

To je dobro spričevalo. Kmet ima dober kriterij za trgovca in njegovo robo; je dokaj nezaupljiv, a kadar je pridobljeno njegovo zaupanje, — potem to drži trdno in trajno. Kmet odpusti marsikaj, tega pa nikoli, če je slabo kupil.

Torej, da v Jančičevi trgovini rad kupuje tudi kmečki človek, to je mi, ki kmeta poznamo, štejemo zelo v dobro. V pogledu solidnosti namreč.

In sploh zelo simpatična, priljubljena, domača slovenska trgovina je to. G. Jančič, rodom iz Št. Jurija ob j. ž., torej pristen Štajerc, pa nam je še posebej simpatičen, ker smo nekoč od njega profitirali prav srečen zamislek za kreacijo toalete junakinje nekega našega feljtončka, in nam je to prineslo priznanje iz lepih ust. Kar pa je seveda naša poslovna tajna, tudi plavalasa gospodična tam na blagajni o tem ničesar ne ve.

Zdaj ima g. Jančič zopet nekaj takega tam v desni izlozbi, kar vzbuja fantazijo. Tisti jagodjerdeči Crepe Monge... kaj pravite, madame, kako bi to kaj učinkovalo takole v prvem nežnem pomladanskem zelenju našega parka? Drazesten velikonočni motiv, kajne?

Da, Velika noč, še štirje tedni, in tu bo in z njo pomlad. Pa se je za pomlad tudi Jančičeva trgovina že bogato založila: blagovi za plašče, kostumi v modrem, rjavem, sivem, to je dominantno. Eno nam upade v oči v tej trgovini: tisto v izberi blagov, ki označuje takozvani dobri meščanski okus. Z vihravimi eno-

dnevnimi pojavi g. Jančič ne eksperimentira, ampak se drži tiste dobre srednje linije, ki uči, da je harmonija učinkovitejša od kontrastov. Dama, ki ima okus, bo v tej trgovini gotovo našla tisto, kar išče.

V moških blagovih je Jančičeva trgovina istotako založena s prav apartnimi vzorci, — ponajveč angleška in češka sukna, — kakor jih vidimo nekaj v izlozbi. Kar pa zadeva konfekcijo perila, pa je firma Jančič sploh znana zlasti zunaj na deželi, kjer ima veliko odjemalcev.

In da ne pozabimo klobukov. Klobuke ima ta trgovina na zalogi šele v novjšem času in to prav dobrih znamk. Nam je na moderni klobučarski industriji pa zlasti to všeč, da se izdelujejo lahki klobuki; če pomislimo, kaka težka pokrivala smo morali nekdanj prenašati! A tu nam priha v spomin zgodnica o nekem klobuku, ne o klobuku tistega prevzetnega generala Montecuccolija, ki se pri papeževem blagoslovu ni hotel odkriti, češ »ist der Segen gut, geht er durch den Hut!« (če je blagoslov dober, gre tudi skozi klobuk), ampak o nekem drugem interesantnem klobuku, ki je bil kupljen na občinske stroške. No, to zgodnico bomo povedali pri drugi priliki.

Za danes zaključimo naš kratki obisk v trgovini g. Jančiča s to ugotovitvijo, ki jo beležimo sploh pri naših obiskih po trgovinah in razgovorih s trgovci: Da je dandanes vse poceni. In da je res: Če danes kaj kupiš, s tem pravzaprav prihraniš, varčuješ. In kdor ima denarja, danes najpametneje stori, če nakupuje. Toda — kdo pa ima danes kaj denarja? In to je tista tragika: kadar imajo ljudje denar, takrat je vse drago. Kadar je pa vse poceni, pa ljudje nimajo denarja. Vrag se tu spozna!

Pritisk na dolžnike v Nemčiji

Daši je novodobna Hitlerjeva Nemčija mnogo izgubila na izvozu, se vendar z vso silo trudi v notranjosti ustvarjati delo in zaslužek. Četudi znaša zlato kritje marke samo 12 odstotkov, vzdržuje vrednost marke na prejšnjem višku in žrtvuje v notranjem poslovanju ogromne vsote za javna dela, za zaposlitev brezposelnih in optimistično razpoloženje.

Kjer je ustvarila s tem veliko likvidnost, pa zahteva tudi strogo izpolnjevanje dolžnosti tako v poslovnem svetu, kakor tudi napram državi.

Hitlerjevo glasilo »Völkischer Beobachter« je pred kratkim ostro posvaril dolžnike, ki ne izpolnjujejo svojih obveznosti. — Očita jim,

da skušajo s tujim denarjem delati posle in dobičke,

da ovirajo poslovanje upnika, povzročajo mu skrb in stroške opominov, da prisilijo podjetnika na iskanje kreditov, ker mu manjka izdani denar,

da povečavajo poslovne stroške podjetnika,

da s tem navijajo cene, ker mora podjetnik vse te stroške vkalkulirati, če noče propasti,

da mu otežujejo nadaljnje poslovanje in da zmanjšujejo možnost zaposlenja novih moči ter tako v celoti škodujejo gospodarstvu, svojemu narodu in državi.

List pa se iz istih vidikov obrača tudi proti tistim, ki za vsako plačilo v gotovini zahtevajo posebno visoke skonte pri obrtniku, češ, da obrtnik itak kalkuilira delo svojih rok najnižje, — in to škoduje posredno tudi uslužbencem.

V drugih primerih pa otežujejo tudi ljudje kalkulacijo o uporabljenih sredstvih ter zahtevajo nekako nagrado za to, ko so stori- li samo svojo dolžnost.

Končni poziv se glasi: »Plačajte pravočasno, plačajte brez odbitka in pomagajte s tem svojemu narodu in državi.«

Dve usodi

Nedavno se je pojavil v ruskem mestu Harkovu beden, razčapen mož in je spršel mimoidoče po neki ulici, ki je pa nihče ni poznal, ker je že zdavnaj ni bilo več. Po dolgem iskanju je mož obstal pred neko hišo. Zdela se mu je znana, vendar je dvomil, ker je bila ta hiša zdaj sedež oblasti.

Ljudem, ki so ga poslušali, je pripovedoval svojo zgodbo: Ta hiša je bila nekdanj stanovniška hiša, v kateri je zrasel on, Ivan Nasedkin. Pred 25 leti je zapustil to hišo, ne da bi slutil, da še kdaj prestopi nje prag. Takrat je sedel s svojimi tovariši dijak okrog mize v razgovoru; ker pa so jim bile poše cigarete, je šel kupit drugih. Ko pa se je vrnil, je opazil, da je policija med tem obkolila hišo.

Ker se je Nasedkin, kakor v tistih časih vsak dijak, vneto bavil s politiko in pripadal neki, četudi zmerni stranki, je imel dosti vzroka, bati se policije. Zato je hitro zbežal na kolodvor, kupil vozovnico za tisto malo denarja, kar ga je imel pri sebi, in se tako peljal v bližnje mesto. A tam ga je nekdo ovadil, pa so ga prijeli in ko je izkušal pobežati, so ga poslali v Sibirijo. Tam se mu je posrečilo pobežati. Mesece se je klatil po tajgi, se pridružil tolpi postopačev in tako dospel v Vladivostok.

Tam se je ukrcal na neko ribiško barko in se popeljal na Japonsko, se vtihotopil na neko ladjo, ki je bila namenjena na Kitajsko. Tako je prišel v Šanghai. Od tam se mu je posrečilo priti v Avstralijo. Tam je imel srečo: odkril je zlato žilo. Tako je postal imovit mož in je ustanovil časopis za ruske naseljence.

Nekega dne pa je izgubil vse premoženje pri neki spekulaciji. Zdaj je bil spet

Mariborske prireditve

Narodno gledališče: V soboto 3. marca ob 20. uri »Gospodična«. Poslednjič. Globoko znižane cene. V nedeljo 4. marca ob 15. uri »Okence«. Zadnjič. Globoko znižane cene. Ob 20. uri opereta »Štambulski roža«. Znižane cene. — Premijera drame »Natalija« ruskega književnika Turgenjeva bo v torek.

Grajski kino: Vojaška humoreska »Dva vesela tovariša«.

Kino Union: veleopereta »Beneška noč« s Tinom Patierom.

Porablajmo svojo pamet rajši za prenašanje sedanjih nezdod kot pa za premišljevanje o bodočih.

Kdor hoče služiti, mora začeti z najtežjim delom — često že zato, ker more zadostiti samo najnižji službi.

Zahtevajte „RAZGLED“ po vseh javnih lokalih, kavarnah in gostilnah.

Grajski kino v Mariboru predvaja od sobote 3. III. do srede briljantno vojaško humoresko

„Dva vesela tovariša“ v glavnih vlogah Paul Hörbiger in Fritz Kampers

Kdor se hoče od srca nasmejati, naj si ogleda ta film!

»Ali bi mi dali dva kovača predujma?« vpraša valenec.

»Dva kovača?« sklene šef roki. »Kaj se hočete osamosvojiti?«

Stric pride z dežele na obisk. Doma je samo mali Peterček. »Daj mi no eno šivanko, gumb se mi je odtrgal.«

»Šivanko? Teh pa nimamo pri nas.«

»Nimate šivank? Saj zna tvoja mamica šivati.«

»Potem bi pa iglo radi, ljubi strček?«

»Da. In malo cvirna.«

»Cvirna pa tudi nimamo nič.«

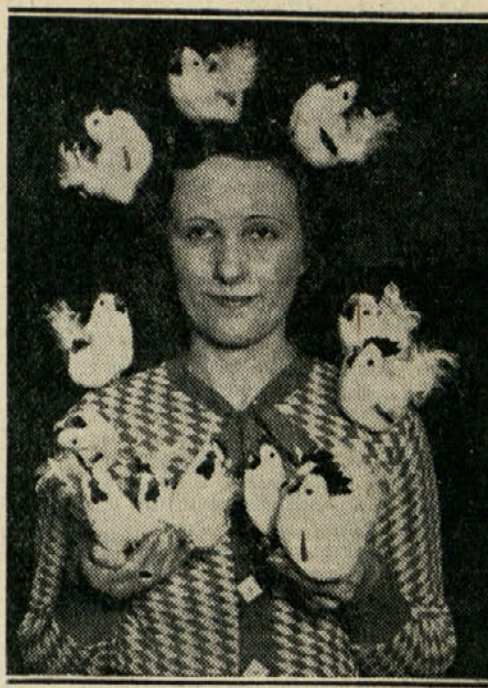
»Kaj bi ga ne imeli, če imate igle, imate tudi kaj za v igle.«

»Sukanec, mislite, tega imamo pa v vseh barvah dovolj.«

Zastopnik neke tovarne pisalnih strojev vstopi v sobo, kjer je šef pravkar objel svojo tipkarico.

»Smola!« mrmra zastopnik. Temu sem hotel ponuditi pisalni stroj take izdelave, da je tipkarica nepotrebna.«

»Gospoda moja,« je končal svoj govor zagovornik, »obtoženec je res kriv — toda mislite pri tem na njegovo dete, edino dete in na njegovo staro mater, edino mater...«



Ti-le velikonočni ptički Velike noči najbrže ne bodo preživeli, ker so iz čokolade.



Vetrinjska ulica s Trpinovim bazarjem

Zdaj je bil mandarin docela omehčan. Prijazno me je dvignil in mi položil roko na ramo: »Bravo, sinko moj, vidim, da si poštenjak od glave do kopita. Zato ti želim, naj ti bodo bogovi naklonjeni in ti skoro dajo, da boš na temle mestu sedel ti. Tedaj mi boš pa lahko vrnil palice s tisto eno navrh, ki sem ti jo ostal dolžan!«

Recite, ljudje božji: ali ni bil sijajen dečko ta moj mandarin? Pa kako me je šele iznenadil, ko me je hkratu imenoval za svojega tajnika!

Roke so se mi tresle od veselja, ko sem prejel dekret. Vendar bi ga bil kmalu spet polomil. V dekretu namreč ni stalo nič o plači. Pa sem si zadevno dovolil pohlevno vprašanje.

Tedaj se je mandarin vznevoljil. »Plačo?« je zavpil. »Kaj vam pade v glavo? Veseli bodite, da vam dam to krasno službico zastoni. To storim samo iz ozirov na najino staro šanghajsko prijateljstvo. Toda — državni uradnik s plačo, kdaj in kje ste to videli? To bi država kmalu skrahirala! Plačo vleči, to bi znal vsak tepec, toda za služiti, tu je treba prebrisane glavičice, prijatelji! Zaslužili boste toliko, kolikor boste pač znali zaslužiti. Ker pa ste začelnik, kakor vidim, vam dam tale migljaj: glejte, da boste vsako zadevo čimbolj komplicirali. Ali zdaj razumete?«

Seveda sem zdaj razumel. Globoko sem se zahvalil ekselenci in nato hitel oznaniti to vest svojim prijateljem, predvsem pa svojim protivnikom. Osební tajnik njegove ekselence gospoda mandarina. Ha, to bodo popokali od zavisti!

Sicer... v sebi sem začutil malo moralčnega mačka, zakaj, hm, povzpel sem se na imenitno mesto ne po zaslugi, marveč po zvijači, z eno utajeno batino. Torej pravzaprav s sleparijo... No, pa kaj zato? Znati se mora! (Dalje)

Potem se je vrnil v Avstralijo. Po končani vojni se je vozil z avtomobilom, ki pa se je po nesreči prevrnil in ga pokopal pod seboj. Pri neki avtomobilski nesreči pa se mu je voz popolnoma razbil. Obakrat so ga potegnili izpod ruševin težko ranjenega.

Nekega dne se je sprehajal s svojo ženo ob avstralski obali, ko je nenadoma pljusnil ogromen val na obalo in oba splaval v morje. Po purnem naporu se mu je posrečilo rešiti ženo, ki ni znala plavati. On sam pa je ves potolčen in razpraskan zlezal na suho.

V maju minulega leta pa je padel nanj kos rude, ko je delal v nekem zlato-kopu. Prinesli so ga napol mrtvega v bolnico.

Koncem minulega leta pa je kapitana Bodyja resnično pokosila smrt. Padel je z neke skale na Mount Veronyju v bližini Oberona v Avstraliji v globok prepad in se ubil.

HRANILNICA DRAVSKE BANOVINI MARIBOR

CENTRALA: MARIBOR

v lastni novi palači na oglu Gosposke-Slovenske ulice

PODRUŽNICA: CELJE

nasproti pošte, prej Južnoštajerska hranilnica

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Najbolj varna naložba denarja, ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso davčno močjo.

Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno.

S. S. Van Dine:

V oblasti demonov

Kriminalni roman

(3. nadaljevanje)

Torek, 9. novembra, 2.30 pop.

Hiša Greenove družine — »gospodski hiša«, kakor so jo imenovali Newyorčani — je bila ostanek stare city. Že skozi tri generacije je stala na svojem mestu na vzhodnem koncu 53. ceste. Vsenaokrog se je vlemesto razvijalo, ona pa je ostala nedotaknjena na svojem mestu. Sredi šumne sosesčine je bila kot nekaka oaza miru — široka in mogočna. Stari Tobija Greene je v svoji oporoki določil, da mora hiša ostati taka kot je, najmanj še petindvajset let po njegovi smrti, kot spomenik njega samega in njegovih prednikov. Tik pred svojo smrtjo je dal okrog svojega posestva zgraditi visok kamenit zid z ogromnim železnim portalom na 53. cesti, ki je bil namenjen za dobavitelje in služinčad.

Hiša sama je bila dve in pol nadstropji visoka, iz strehe je molelo več šilastih stolpičkov in arhitektonsko okrašene skupine dimnikov. Ozračje dostojanstva in fevdalne tradicije je obdajalo njeno kamenito zidovje.

V vrtu pred hišo so bili zasajeni široki javori in skrbno obrezano zeleno grmičevje, pomešano z grmički hortenzij in španskega bezga; na zadnji strani hiše pa so sklanjale vrbe žalujke svoje vejave v mimo tekočo reko. Pota po vrtu so bila obrobjena z mejami belega trna, na notranji strani obzidja pa je raslo špalirno sadje. Na zapadni strani je vodila široka asfaltirana vozna pot do garaže, katero je bila sezidala sedanja generacija Greenovih. Toda tudi tu je živa meja branila očesu, da bi videl kaj modernega.

Ko smo tistega sivega novemberskega popoldne prišli do hiše, je ležalo nad hišo in vrtom nekako ozračje brezupnosti. Golo drevje in grmovje je štrlelo v zrak kakor mrliška okostja, travo in pota pa so pokrivali umazani kupi snega. Samo glavno pot so bili površno odkidali. Sivo zidovje hiše je v medli luči mrkega dne učinkovalo grozeče. Spreletela me je temna slutnja, ko smo stopali po stopnicah k visoko vzbočenemu glavnemu vhodu.

Sproot, sluga, star, krmežljiv možiček, kozlovskega obraza nam je s svečanim dostojanstvom odprl in nas povedel v velik, temen salon, kjer so s težkimi zagrinjali zagrnjena okna gledala na reko. Nekaj trenutkov nato je vstopil Chester in pozdra-

vil Markhama na najpristranejši način. Fila, Heatha in mene je odpravil s površnim pokimom.

»Zelo ljubeznivo od vas, da ste prišli, Markham,« je dejal in z nervozno živahnostjo prožil sodniku roko. »Najbrže boste takoj pričeli z zasliševanjem. Koga naj prvega pokličem?«

»Za to je zaenkrat še čas,« je odgovoril Markham. »Najprej bi vas prosil za kolikor mogoče natančne podatke o vašem oboju. Povejte mi vse, kar veste.«

Greene je nemirno drsel po stolu. »Imamo v hiši samo štiri ljudi. Kljub temu, da je hiša velika, ne potrebujemo mnogo služabnikov. Julija je od nekdanj nadomestovalca gospodinj, in Ada se je zavzela za mater. — Pričeti hočem s starim Sprootom. Že trideset let je pri nas lakaj, točaj in hišnik v eni osebi, družinski faktotum take vrste, kot so priljubljeni v angleških romanih: vdan, zvest, nekoliko tiranski, — za moje pojmovanje prava nadloga. Potem imamo dve služabnici, eno za sobe, drugo za splošno postrežbo. Hemming, starejša od obeh je že deset let pri hiši. Druga — Barton — je mlada in prenapeta; misli, da je neodoljiva in spada k tistim, ki ne prestando čakajo, da jih bodo zdaj, zdaj moški prišli za grivo in poljubili. Sibyla jo je neke staknila. Taka bedasta izbira ji je čisto podobna. Že dve leti krasi ta »biser« s svojo navzočnostjo našo hišo. Njen delokrog je s tem izpolnjen, delo ji ne prija. Naša kuharica je iz Danskega. Vedno trdi, da so tla v kuhinji tako čista, da bi se tako natančen človek lahko z njih jedel — no, nisem se poizkusil. Stari jo je eno leto pred svojo smrtjo sprejel v službo in je v oporoki določil, da lahko ostane v hiši, dokler hoče. — Tako, to bi bila služinčad te hiše. Poleti se potika po zemljišču tudi vrtnar, ki pa prezimuje vedno daleč neke od tu.«

»Soferja nimate?«

»Pri nas bi bil nepotreben. Julija je sovržila avtomobile, Rex pa se trese od strahu, kadar sedi v avtomobilu. Kot kaka stara prismojena devica. Jaz šofiram sam, — imam svoj lastni dirkalni voz, in Sibyla vozi kot vrag. Ada zna tudi šofirati, včasih se posluži Sibylina avtomobila, če ji naša stara gospa ob kaki priliki dá prosti.«

Markham si je nekaj beležil. Zdaj je vzel cigaro iz ust in vstal. »Če nimate nič proti temu, Mr. Greene, bi si sedaj ogledal hišo.«

Chester Greene je napravil važen obraz. »Prostor, iz katerega smo pravkar prišli, je seveda bil salon,« je bahato tolmačil. »Tam« — pokazal je z roko v ozad-

je dvorane, na ono stran širokih mramornatih stopnic, vodečih v zgornje nadstropje, — »je biblioteka, očetova celica; imenoval jo je najsvetejše. Že dvanaest let ni stopila vanjo človeška noga. Mati jo je po smrti starega zaklenila — nekako iz pietete — in kljub temu, da sem vporabil vse možnosti svoje zgovornosti, da bi jo pripravljal do tega, napraviti iz knjižnice biljardno sobo — mi ni hotela izročiti ključa. Mati ima železno glavo. Nobena sila na svetu ji ne more izvabiti nečesa, česar ona noče.«

Odgrnil je zavese pred visokimi vrati, ki so vodila v neki prostor nasproti salona. »Tu je sprejemnica. Skoraj nikdar je ne uporabljamo, je preveč neprijetna. Razen tega kamin ni v redu; vselej, kadar hočemo zakuriti, moramo klicati dimnikarja. Zada,« — z ustnikom je pokazal na dvojna vrata v steni — »je jedilnica, ki je v zvezi s kuhinjo in shrambami. Ali si hočete ogledati kraljestvo danske vile?«

Markham je odkimal. »Zaenkrat ne, Mr. Greene. Ali bi bili tako prijazni in nas povabili v gornje prostore?«

Šli smo po mramornatih, s krasnimi orientalskimi preprogami pokritih stopnicah in prišli na širok, dvorani podoben hodnik prvega nadstropja.

Sobe so bile tu zelo enostavno narejene. Šest spalnic je imelo izhod na hodnik. Na vsaki strani so bile tri. Gledano od glavnega stopnišča je bila leva spredaj soba mlajšega brata Rexa, potem Adina spalnica, ki je bila po prostorni oblačilnici v zvezi s spalnico stare Mrs. Greenove. Ti dve sobi str meli tudi izhod na skupen balkon, od koder se je lahko po širokih stopnicah prišlo v vrt.

Na drugi strani hodnika pa so bile po vrsti Julijina, Chesterjeva in Sibylina soba. Te sobe so bile vsaka zase, druga z drugo v nobeni zvezi. Opozarjam na to, da so bila vrata v sobo Mrs. Greene in Sibyle takoj za glavnim stopniščem, medtem ko sta bila vhoda v Adino in Chesterjevo sobo tik pri glavnem stopnišču. Vrata v Julijino in Rexovo sobo pa so bila nekaj metrov oddaljena od stopnišča. Med Adino in Mrs. Greenovo sobo je bila majhna umivalnica, katera pa je bila dostopna samo iz hodnika. V ozadju pa je bil hodnik zaprt z nihalnimi vrati, skozi katera se je prišlo na stopnišče za služinčad.)

Chester nam je na kratko razložil to razvrstitev posameznih prostorov in šel po

*) Cenjeni čitatelj si lahko po tem opisu napravi skico, na podlagi katere bo lažje zasledoval dogodke.

hodniku k Julijini sobi. »Mislim, da hočete tu notri najprej pogledati,« je dejal in odprl vrata. »Ničesar se nisimo dotaknili — policija je tako želela. Jaz seveda ne morem uvideti, kakšen smisel naj ima to, da leži krvavo posteljno perilo še naprej tu. Pogled nanj je strašen.«

Soba je bila velika in bogato opremljena, srčkana, s svetlozeleno svilo preoblečena oprava je bila zelo prikupno razporejena po sobi. Nasproti vrat je stala postelja. Temne lise na bogato vezanem platnu so bile tiha priča tragedije, ki se je bila prejšnjo noč tu odigrala.

Filovi pogledi so šli po sobi in se končno ustavili na staromodnem kristalnem lestencu. »Ali je tu gorela luč, Mr. Greene, ko ste včeraj ponoči prišli v sobo Vaše sestre?« je malomarno vprašal.

Chester je mračno prikimal.

»Kje pa je stikalo, če smem vprašati?«

»Tu, poleg omare,« Chester Greene je z ravnodušno kretnjo pokazal na krasno izrezljano omaro, ki je stala v niši blizu vrat.

»Torej ni stikalo vidno kar tako?« Filo je šel do omare in si ogledal stikalo, ki je bilo na stranski steni niše — skoraj v kotu — pritrjeno. »Neverjeten ta tat!« je pripomnil. Potem je pristopil k Markhamu pri oknu in mu tiho nekaj govoril.

Markham je prikimal. »Mister Greene,« je vljudo dejal, »imam eno prošnjo: Pojdite v Vašo sobo in vlezite se natančno tako v posteljo, kot ste včeraj ponoči ležali, ko ste zaslišali strel. In ko potrkam na zid, vstanite in storite natančno isto, kar ste včeraj ponoči storili. Hočem samo ugotoviti, koliko časa boste za to potrebovali.«

Mož je postal ves rdeč v glavo in besno pogledal sodnika. »Moram reči, mister Markham...« je pričel. Toda skoraj v istem trenutku je napravil pritrilno kretnjo in odjadril iz sobe.

Filo je potegnil uro iz žepa in čez nekaj časa je Markham potrkal na zid. Čakali smo — neskončno dolgo, se mi je zdelo. Končno so se vrata tiho odprla in Chester Greene je previdno pogledal skozi odprtino. Počasi je šel njegov pogled po sobi. Potem je oklevajoče vstopil in šel proti postelji.

»Tri minute in dvajset sekund,« je naznanil Filo. »Zelo vznemirljivo... Kaj menite, seržant, je počel vlomilec v času med obema streloma?«

»Kako naj jaz to vem?« je zarenčal Heath. »Najbrže je v tem taval in iskal stopnice.«

(Dalje prihodnjič.)

Elastična zadeva

Prizorišče: neka policija.

Obdolženec: »Gospod komisar, saj jaz nisem prvi, s katerim ta grobjan tako postopa. Saj je v naših krogih že dobro znan.

Komisar: Kakšni krogi pa so to?

Obdolženec: No, no, gospod komisar, saj nas poznate, kar nas je takih brezposelnih...

Komisar: Torej točaj v zajutrkovalnici trdi, da ste prišli v lokal z očitnim namenom igrati Mico Kovačeva.

Obdolženec: Jaz, pa kaj takega? Prosim, gospod komisar, pogledite v akte, če sem kdaj že kaj takega naredil!

Komisar: Jaz vidim tu kar štiri take kazni.

Obdolženec: To je vendar že zdavnaj zastarano, gospod komisar!